

Забчук Г.М.

к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ КРЕДИТНИХ ПОСЛУГ БАНКАМИ УКРАЇНИ РЕАЛЬНОМУ СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Масштабні структурні перетворення в економіці можливі тільки за відповідного фінансового забезпечення, що зумовлює обов'язкове підвищення ролі банківського сектору.

Криза в українській економіці супроводжується падінням обсягів виробництва, зниженням платоспроможності суб'єктів господарювання, збільшенням неплатежів, зростанням дебіторської і кредиторської заборгованостей. Потреба підприємств у позикових коштах зростає. Так за 8 місяців 2015 року падіння промислового виробництва становило 18% [2]. У таких умовах суттєво зростає ризик кредитних операцій комерційних банків, відповідно, банки відмовляються від кредитування реального сектора економіки, що у свою чергу, негативно відбивається на суб'єктах господарювання, які позбавляються джерела фінансування. За січень-серпень 2015 року залишки кредитів у національній валюті зменшилися на 53 млрд. грн. і в іноземній - на \$4,5 млрд. Тобто економіка залишається практично без кредитної підтримки [1]. Кредитувати продовжували лише кілька великих банків. В основному банки роблять акцент на короткостроковому фінансуванні юридичних осіб. Вони звужують нарощення обсягів активних операцій, працюючи в основному з існуючим кредитним портфелем. Банки часто зводять до мінімуму кількість кредитних операцій, приділяючи більше уваги операціям на фінансовому ринку, валютним операціям, розрахунково-касовому обслуговуванню. Головна причина млявого фінансування корпоративного сектора - гостра нестача ресурсів, в яких мають потребу підприємства, та високі кредитні ризики. Так, за січень-серпень 2015 року залишки всіх депозитів у національній валюті зменшилися майже на 10 млрд. грн., в іноземній валюті - на \$4,6 млрд. Тобто банки не тільки не нарощують залучення коштів, а, навпаки, втрачають раніше залучені [1].

Варто вказати і на високі кредитні ставки за кредитами та жорсткі умови видачі кредитів. Основними факторами, що негативно впливають на доступність кредитування, є обережні очікування щодо макроекономічних показників: інфляції, обмінного курсу та загальної економічної активності.

Висока оцінка ризику застави є ще одним фактором, що стримує кредитування реального сектора і призводить до подальшого посилення рівня жорсткості умов кредитування, пов'язаних із заставою.

Для вирішення проблем таких, як можливе завищення вартості застави, відсутність організованого ринку реалізації застави, нездатність позичальників до збільшення застави при погіршенні якості кредиту, незадовільний стан

юридичної основи, щодо прав власності на заставлене майно, банкам варто сформуванати штат фахівців, здатних здійснювати адекватну оцінку майна, що виступає забезпеченням (рухомого і нерухомого), подавати інформацію до єдиної бази кредитних історій, яку необхідно створити на рівні НБУ.

Через жорсткіші стандарти за кредитами в іноземній валюті та довгостроковими кредитами, довгострокові кредити для підприємств недоступні, тому загалом у кредитних портфелях комерційних банків переважають короткострокові кредити на поповнення обігового капіталу та реструктуризацію заборгованості.

Головна проблема діяльності банків - низька якість кредитного портфеля, значну частку в якому складають прострочені кредити і сумнівні до повернення. Частка прострочених кредитів сягає 25%, а в деяких банках значно вища, що паралізує фінансову діяльність банків.

Таким чином, поліпшення інвестиційного клімату вимагає збільшення грошової маси, насамперед, за рахунок банківських кредитів. Для того, щоб кредит запрацював повною мірою, необхідні умови, за яких банки могли б збільшити обсяги довгострокових кредитів та йшли на виправданий ризик. Такими умовами є: подолання інфляції, зменшення кредитних ставок, послаблення податкового тиску, удосконалення законодавчої бази і концентрація капіталу, призначеного для інвестицій. Основна роль у вирішенні цих проблем належить НБУ.

Для подолання кризових явищ та стабілізації економіки банки повинні реалізувати свої можливості з розвитку банківського бізнесу: розширити асортимент пропонованих послуг, модернізувати систему контролю за ризиками, розширити клієнтську базу, збільшити запозичення для забезпечення власної ліквідності. Поряд з цим, банки можуть розширити свої конкурентні переваги за допомогою забезпечення лідерства у ціноутворенні (економії на витратах), високої якості обслуговування клієнтів, пропозиції нових продуктів, проникнення на нові ринки, диверсифікації діяльності.

Недостатня прозорість у структурі власності банків і слабе корпоративне управління уповільнюють розвиток банківської системи та ускладнюють прийняття фінансових рішень і проведення пруденційного нагляду. Укрупнення банків і новий переділ клієнтської бази дозволить по-новому оцінити можливості банківської системи, підійти до питання кредитування з класичної сторони. Таким чином, банки повинні структурувати кредитний портфель так, щоб мінімізувати ризики, забезпечити прибутковість і відповідність кредитного договору принципам кредитної політики.

Удосконалення організації системи банківського кредитування юридичних осіб на основі пропонованих підходів забезпечить широку і гнучку участь кредиту в обороті підприємств, стійкість їх фінансового становища, дозволить подолати кризові явища в економіці і створить надійну основу ефективної банківської системи країни.

Література:

1. Про ситуацію в банківському секторі України сьогодні [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=11397&menu=119&Itemid=113
2. Макроекономічні показники [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57896